

3.3. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.3.1. Algemeen

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de weerstandscapaciteit (de middelen waarover de gemeente beschikt / kan beschikken om niet begrote kosten te dekken) en het totaal aan gekwantificeerde risico's, waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen, verzekeringen zijn afgesloten of waar ook anderszins geen beheersmaatregelen tegenover staan.

Voor de raad is het weerstandsvermogen van belang omdat er nooit een situatie zal zijn, waarin geen risico's meer bestaan. De raad moet vanuit de kaderstellende en controlerende taak inzicht hebben in de ruimte die er is om eventuele tegenvallers op te kunnen vangen. Als die ruimte onvoldoende groot is, moeten aanvullende maatregelen genomen worden.

3.3.2. Beleid

De nota 'Reserves, voorzieningen & afschrijvingsbeleid' is vastgesteld op 6 november 2012. Hierin zijn onder meer regels opgenomen over hoe om te gaan met reserves en voorzieningen en op welke wijze afschrijving plaatsvindt op activa. In het kader van deze paragraaf is van belang dat in het beleid is bepaald dat het weerstandsvermogen (de algemene reserve) minimaal toereikend moet zijn om de risico's, die de gemeente loopt, op te kunnen vangen. De gewenste omvang van de algemene reserve is bepaald op 10% van de begrotingsomvang. Voor 2020 komt dit neer op een gewenste omvang van € 3,67 miljoen. Het peil van de algemene reserve ligt boven het niveau van de gewenste omvang. Op de minimale omvang komen we verderop in deze paragraaf terug.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de volgende onderdelen:

- a. Algemene reserve
- b. Post onvoorzien
- c. Onbenutte belastingcapaciteit
- d. Begrotingsruimte

Ad a. Algemene reserve

Op basis van het geldende beleid hanteren we nog maar één algemene reserve, die per 31 december 2020 een geraamde omvang heeft van circa € 8,4 miljoen. De bestemmingsreserves laten we buiten de berekening van de weerstandscapaciteit.

Bestemmingsreserves hebben een bepaald bestedingsdoel en zolang dat doel bestaat, zal de bestemmingsreserve daarvoor benut worden. Daardoor hebben bestemmingsreserves geen rol in de capaciteit om risico's op te vangen.

Ad b. Post onvoorzien

Jaarlijks wordt in de begroting een post onvoorzien opgenomen ter grootte van € 50.000, bedoeld voor bijzondere, niet voorziene kosten.

Ad c. Onbenutte belastingcapaciteit

De omvang van de belastingcapaciteit is de ruimte tussen de feitelijk te verwachten opbrengst en de opbrengst die de gemeente zou moeten realiseren wanneer zij een beroep doet op artikel 12 van de Financiële verhoudingswet (de zogenaamde artikel 12-norm). Volgens die norm moeten de afvalstoffenheffing en het rioolrecht kostendekkend zijn. Dat uitgangspunt hanteren wij ook. Dan blijft de onbenutte capaciteit van de onroerende zaakbelasting over. Voor 2019 (voor 2020 is nog geen percentage bekend) geldt daarvoor een factor van 0,1905% van de totale WOZ-waarde, hetgeen resulteert in een onbenutte belastingcapaciteit voor Reusel-De Mierden van € 1,09 miljoen.

Ad d. Begrotingsruimte

De totale begrotingsruimte is negatief, zodat we daarin in het kader van weerstandscapaciteit geen ruimte hebben.

Stille reserves

Stille reserves zijn activa die te laag of tegen nul zijn gewaardeerd, maar die in principe direct verkoopbaar zijn. Van de omvang van de stille reserves is de volgende indicatie te geven:

Object	Oppervl.	Boekwaarde	Aanduiding boekwaarde	Waarde	Basis waardeberekening	Vershil
Landbouwgrond, geliberaliseerde pacht	28,9 ha	€0		€2.023.000	289.000 m ² x € 7,00	€2.023.000
Landbouwgrond, vaste pacht	120 ha	€0		€4.200.000	1.200.000 m ² x € 7,00 x 0,5	€4.200.000
Bossen, visvijver, landschapelementen	1.000 ha	€0		€8.500.000	10.000.000 m ² x 0,85	€8.500.000
Gemeentehuis/bibliotheek		€2.278.321	Boekwaarde 31-12-2017	€3.275.000	WOZ-waarde 1-1-2017	€996.679
Gemeentewerf		€0		€461.000	WOZ-waarde 1-1-2017	€461.000
Sportzaal Den Houtert Lage Mierde		€0		€670.000	WOZ-waarde 1-1-2017	€670.000
Sporthuis Reusel		€2.359.485	Boekwaarde 31-12-2017	€2.536.000	WOZ-waarde 1-1-2017	€176.515
Brede School Plus Lage Mierde (Opstap+Ster)		€2.577.779	Boekwaarde 31-12-2017	€2.965.000	WOZ-waarde 1-1-2017	€387.221
Basisschool De Akkerwinde Hooge Mierde		€582.249	Boekwaarde 31-12-2017	€1.310.000	WOZ-waarde 1-1-2017	€727.751
Basisschool St. Clemens Hulsel		€7.989	Boekwaarde 31-12-2017	€571.000	WOZ-waarde 1-1-2017	€563.011
Basisschool De Torelaar Reusel		€375.225	Boekwaarde 31-12-2017	€1.224.000	WOZ-waarde 1-1-2017	€848.775
Basisschool De Leilinde Reusel		€1.745.870	Boekwaarde 31-12-2017	€2.846.000	WOZ-waarde 1-1-2017	€1.100.130
Basisschool De Klimop Reusel		€1.294.175	Boekwaarde 31-12-2017	€1.397.000	WOZ-waarde 1-1-2017	€102.825
CC De Kei Reusel		€74.516	Boekwaarde 31-12-2017	€739.000	WOZ-waarde 1-1-2017	€664.484
Brandweerkazerne Reusel		€188.283	Boekwaarde 31-12-2017	€340.000	WOZ-waarde 1-1-2017	€151.717
Sportpark Den Hoek Reusel		€645.339	Boekwaarde 31-12-2017	€2.907.000	WOZ-waarde 1-1-2017	€2.261.661
Sportpark De Leeuwerik Hooge Mierde		€235.572	Boekwaarde 31-12-2017	€741.000	WOZ-waarde 1-1-2017	€505.428
Sportpark D'n Daalacker Lage Mierde		€41.567	Boekwaarde 31-12-2017	€750.000	WOZ-waarde 1-1-2017	€708.433
Sportpark 't Kantje Hulsel		€59.985	Boekwaarde 31-12-2017	€653.000	WOZ-waarde 1-1-2017	€593.015
Gildeterrein Broekkant Lage Mierde		€0		€154.000	WOZ-waarde 1-1-2017	€154.000
Woning Sportpark 1 Reusel		€0		€252.000	WOZ-waarde 1-1-2017	€252.000
Kinderdagverblijf Dooleg Reusel		€139.915	Boekwaarde 31-12-2017	€408.000	WOZ-waarde 1-1-2017	€268.085
Gronden Kleine Hoeven voormalige fase 2		€850.000	Boekwaarde 31-12-2017	€850.000	taxatie 2017	€0
		€13.456.270		€39.772.000		€26.315.730

NB: het bovenstaande staatje wordt eens in de 2 jaren geactualiseerd. De eerstvolgende actualisatie zal plaatsvinden op basis van de boekwaarden per 31-12-2019 en de WOZ-waarden per 1-1-2019. Deze gegevens zijn begin 2020 bekend.

De stille reserve hebben dus een omvang van meer dan € 26 miljoen. Voor schoolgebouwen is het minder aannemelijk dat die echt verkoopbaar zijn, maar zonder die gebouwen is altijd nog sprake van stille reserves tot een bedrag van zo'n € 22,5 miljoen. Het is op basis van het Bbv niet toegestaan om een waarde aan stille reserves toe te kennen en die waarde vervolgens mee te rekenen in de reservepositie. De reservepositie kan vanuit de stille reserves dus alleen toenemen door deze stille reserves om te zetten in geld (te gelde maken middels verkoop).

3.3.3. Risico's

De samenloop van risico's is een ander aspect van het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers op te vangen (=weerstandvermogen). Inventariseren van risico's, een inschatting maken van de kans op deze risico's en het beheersen en managen van risico's is hierbij van wezenlijk belang.

Hierna wordt een overzicht gegeven van de risico's in het licht van het weerstandsvermogen. De weerstandscapaciteit kan dan afgezet worden tegen de samenloop van de geïnventariseerde risico's, zodat 'beoordeeld' kan worden of het weerstandsvermogen afdoende is. De vertaling van deze risico's in bedragen is gebaseerd op inschattingen. Indien er sprake zou zijn van nauwkeurige berekeningen zou verplichte vorming van voorzieningen nodig zijn.

De gemeente Reusel-De Mierden raamt altijd zo reëel mogelijk. Het blijven echter ramingen, zodat er altijd een risico is, dat de werkelijkheid anders is dan de ramingen. Wij achten dat risico niet dusdanig dat daarmee in de sfeer van weerstandsvermogen rekening moet worden gehouden.

Reëel ramen betekent echter ook dat er geen 'lucht' in de ramingen zit 'voor het geval dat'. Als bepaalde risico's, zoals bijvoorbeeld inbraakschade, verzekerd zijn, dan ramen wij geen kosten voor die schade, óók niet voor een eventueel (beperkt) eigen risico. Mochten zich dan onverhoopt toch schades voordoen, dan kunnen ramingen dus tekort schieten. Daarover wordt dan gerapporteerd via bestuursrapportages.

Hetzelfde geldt voor bijzondere omstandigheden. Zo kunnen bij riolerings- of wegwerkzaamheden onverwachts bodemverontreinigingen aan het licht komen, die leiden tot extra kosten of kunnen extreme weersomstandigheden tot extra kosten leiden (extra gladheidbestrijding, stormschades enz.). Gelet op de ervaringen ter zake achten wij het niet nodig om op dit gebied in het kader van het weerstandsvermogen met bijzondere risico's rekening te houden.

Grondexploitatie / Bestemmingsplannen

Op grond van artikel 6.1 van de Wet op de ruimtelijke ordening bestaat de mogelijkheid dat onevenredige schade als gevolg van bestemmingswijziging moet worden vergoed. Hiervoor zijn geen specifieke middelen gereserveerd. In principe worden eventuele claims op de ontwikkelaars van een

plan afgewenteld. Indien de gemeente de planschade moet vergoeden, wordt deze opgevangen binnen de grondexploitatie.

Daarnaast vormt de grondexploitatie zelf, als gemeentelijke activiteit, een voortdurend risico (economische ontwikkelingen, kredietbeleid van banken, stagnerende markten, veranderende wetgeving, fluctuerende rentes en dergelijke). Het feit dat deze activiteit in principe in vier kernen en op een kleinschalige wijze wordt uitgevoerd, versterkt dit risico. De woningmarkt is inmiddels weer in beweging gekomen, hetgeen zich uit in een toegenomen vraag.

De grondexploitaties worden jaarlijks opnieuw berekend, waarbij ook een inventarisatie plaatsvindt van risico's dan wel te optimistische inschattingen. Op basis van de meest recente berekeningen zijn voorzieningen gevormd voor de gecalculeerde nadelige saldi.

In rapportages, zoals die voor alle grondexploitaties zijn opgesteld, is een risicoanalyse en risicoberekening opgenomen. Voor zover risico's binnen de (positieve) resultaten van de grondexploitatie kunnen worden opgevangen, is geen aanvullend weerstandsvermogen nodig. Bij de plannen voor De Leeuwerik, Kleine Hoeven en Hart van Reusel is dat niet het geval. De risico's voor die plannen zijn berekend op:

De Leeuwerik	€ 100.000
Hart van Reusel	€ 504.000
Kleine Hoeven	€ 1.074.000
<u>Totaal</u>	<u>€ 1.678.000</u>

Doordat jaarlijks een actualisatie van de grondexploitatieprojecten plaatsvindt, inclusief een analyse van risico's en kansen, zijn risico's goed in beeld en kan tijdig gestuurd worden op risicobeperking.

Intergemeentelijke samenwerking

Onze gemeente neemt deel aan een aantal verbonden partijen. De belangrijkste zijn:

- GGD Brabant-Zuidoost
- GRSK (Samenwerking Kempengemeenten)
- MRE (voorheen SRE)
- VRBZO (Veiligheidsregio Brabant Zuidoost)
- KempenPlus (Participatiebedrijf)
- ODZOB (Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant)
- KBP (Kempisch Bedrijven Park)
- Stichting Bizob (Bureau inkoop zuidoost Brabant)
- Stichting Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost.

In de paragraaf verbonden partijen treft u meer gegevens aan over de gemeenschappelijke regelingen.

Samenwerking binnen gemeenschappelijke regelingen geeft een risico in de vorm van beheersbaarheid van de eigen organisatie. Door deelname in de verschillende bestuurslagen van gemeenschappelijke regelingen heeft onze gemeente invloed op die organen, maar de gemeente moet zich aansluiten bij besluiten die in gezamenlijkheid genomen worden. Minderheidsstandpunten kunnen, hoe belangrijk deze voor individuele gemeenten ook mogen zijn, in het grote geheel te licht bevonden worden.

Overigens leert de ervaring dat de 'winst' van het samen optrekken vooral zit in de toename van professionaliteit en kwaliteit die wordt bereikt en in het borgen van de continuïteit op vitale bedrijfsprocessen. In een aantal gevallen is er sprake van verplichte intergemeentelijke samenwerking. Zo zijn de Veiligheidsregio's en Omgevingsdiensten bij wet opgelegde samenwerkingsvormen.

Net als bij gemeenten worden ook door besturen van verbonden partijen besluiten genomen inzake wijzigingen in ambitieniveaus op basis van allerlei ontwikkelingen. Daardoor bestaat het risico, dat gemeentelijke bijdragen aan verbonden partijen sterker dan trendmatig gaan stijgen. Omdat gemeentegrootte in een aantal verbonden partijen bepalend is voor het gewicht van een stem in het algemeen bestuur, is de invloed van kleine gemeenten vaak klein.

Daarnaast houden sommige verbonden partijen zelf een vorm van weerstandsvermogen aan. De vier grootste Gemeenschappelijke Regelingen (GGD, VRBZO, MRE en ODZOB) hebben samen afspraken gemaakt over het aan te houden weerstandsvermogen. Er zijn ook verbonden partijen (bijvoorbeeld de GRSK) die zelf helemaal geen weerstandsvermogen aanhouden. Dit is van belang voor de inschatting van de gemeentelijke risico's. Immers als een verbonden partij haar risico's zelf op kan vangen, is er geen risico voor de gemeente. Heeft een verbonden partij slechts deels of geen

weerstandsvermogen, dan ontstaat er een risico voor de gemeente naar rato van haar deelname in die partij (bijvoorbeeld naar rato van inwonertal).

Het risicobedrag waarmee de gemeente rekening moeten houden, is dus afhankelijk van de mate waarin verbonden partijen zelf weerstandsvermogen aanhouden. Dat is per partij verschillend:

- GGD: deels eigen weerstandsvermogen
- GRSK: geen eigen weerstandsvermogen
- MRE: deels eigen weerstandsvermogen
- VRBZO: eigen weerstandsvermogen
- Kempenplus: eigen weerstandsvermogen
- ODZOB: deels eigen weerstandsvermogen
- KBP: weerstandsvermogen valt binnen exploitatieresultaat
- Stichting Bizob: eigen weerstandsvermogen
- Stichting Veiligheidshuis: geen eigen weerstandsvermogen.

Sommige verbonden partijen leveren in hun begroting en/of jaarrekening een inschatting aan van hun ongedekte risico's. Daaruit kan op basis van inwoneraantallen dan een risico-inschatting voor onze gemeente berekend worden. Voor verbonden partijen die geen risico-inschatting hebben aangegeven, gaan wij uit van een kans van 25% op een kostenoverschrijding van 10%. Het totale risico voor onze gemeente is op deze wijze te bepalen op afgerond € 200.000 voor alle verbonden partijen tezamen.

Wij constateren echter enkele extra risico's. Dat betreft bijvoorbeeld op het niveau van de Samenwerking Kempengemeenten de noodzaak tot verdergaande en versnelling van de digitaliseringslag. Dat gaat op dit moment onvoldoende snel.

Er wordt op dit moment gewerkt aan een strategische agenda voor de Kempen. Op basis daarvan zal bepaald worden op welke gebieden en op welke wijze samenwerking in de toekomst vorm moet krijgen. Daarmee zal ook meer zicht ontstaan op de kosten. Totdat het zover is, zijn de kosten van een aantal ontwikkelingen binnen de GRSK beleidsarm en als incidentele last in de begroting van de GRSK (en daarmee ook in de gemeentelijke begroting) opgenomen. Afhankelijk van de vorm van samenwerking waarvoor uiteindelijk wordt gekozen, is het goed denkbaar dat een deel van deze kosten structureel zal worden. Dat zal dan leiden tot een verhoging van de structurele lasten voor de deelnemende gemeenten. Daar is in de voorliggende begroting niet mee gerekend, zodat hierin een risico schuilt. Zolang daarover de duidelijkheid ontbreekt, achten wij een aanvullend risico van € 350.000 een redelijke inschatting.

Anderzijds zijn er onzekerheden ten aanzien van de wijzigende rollen van organisaties als ODZOB in combinatie met de nieuwe Omgevingswet. Wat die nieuwe wet precies zal gaan betekenen ten aanzien van toezicht, handhaving en of vergunningverlening is nog onduidelijk. Maar de eerste signalen dat sprake zou kunnen zijn van oplopende kosten, zijn al wel ontvangen. Ook hier schatten wij een risico in van € 100.000.

Het totale risico voor alle samenwerkingen komt daarmee op € 650.000.

Risico's worden zoveel mogelijk beheerst door zowel ambtelijk als bestuurlijk tijdig inbreng te hebben in de ontwikkelingen. Gezamenlijk optrekken met andere, gelijkgestemde gemeenten legt daarbij het meeste gewicht in de schaal. De begrotingen van verbonden partijen na het inwinnen van zienswijzen bij de gemeenteraden worden vastgesteld door een (meerderheids)besluit van het (algemeen) bestuur van de verbonden partijen. De uit die vastgestelde begrotingen voortvloeiende gemeentelijke bijdragen zijn voor de gemeenten verplichte uitgaven.

Informatiebeveiliging

Het belang van privacy is de laatste jaren sterk toegenomen, óók binnen de gemeente, onder andere door de toenemende digitalisering en de nieuwe privacywetgeving. Met het van kracht worden van de AVG heeft de gemeente meer verantwoordelijkheden gekregen op het gebied van privacy en is er een uitbreiding en versterking van de rechten van inwoners. Zo zijn wij onder andere verplicht om datalekken te melden bij de Autoriteit Persoonsgegevens. We spreken van een datalek als persoonsgegevens in handen vallen van derden die geen toegang tot die gegevens mogen hebben. De Autoriteit Persoonsgegevens kan boetes opleggen tot € 20 miljoen als een organisatie niet voldoet aan de AVG-wetgeving.

In 2018 is in Kempenverband het informatiebeveiligingsbeleid geactualiseerd en opnieuw vastgesteld. Aan de hand van dit beleid is een GAP-analyse gemaakt (een methode om een vergelijking te maken

tussen de bestaande en een gewenste situatie) en wordt er een risicoanalyse uitgevoerd. De voorgestelde maatregelen die hieruit voortvloeien worden vertaald in jaarplannen voor de individuele Kempengemeenten en afdelingen van de GRSK. Desondanks blijven er altijd risico's bestaan, het is namelijk onmogelijk om alle beveiligingsincidenten te voorkomen. De risico's zijn onder te verdelen in drie categorieën:

- Het niet beschikbaar hebben van de benodigde informatie (aspect beschikbaarheid). Het uitvallen van een kernapplicatie voor bijvoorbeeld het verstrekken van paspoorten of het uitbetalen van uitkeringen of subsidies verstoort direct de bedrijfsprocessen, maar kan ook inwoners of organisaties direct in problemen brengen.
- Ongeautoriseerde toegang tot vertrouwelijke of geheime informatie (aspect vertrouwelijkheid). Wanneer onbevoegden toegang hebben tot gevoelige informatie kan dat verstreckende gevolgen hebben. Zo kan de privacy van personen worden aangetast, maar er kan bijvoorbeeld ook gevoelige informatie rondom grondposities uitlekken. Het kan in bepaalde gevallen zelfs leiden tot fysieke risico's, wanneer bijvoorbeeld via internet pompen, sluizen of gemalen buiten werking gesteld worden.
- Onjuiste of onvolledige informatie (aspect integriteit). Wanneer in administraties of basisregistraties onjuiste gegevens staan, kan dat leiden tot problemen en fouten, zoals foutieve uitbetalingen.

In toenemende mate spannen wij ons in om de risico's op beveiligingsincidenten te verlagen en de schade te beperken middels het uitvoeren van technische en personele maatregelen. De meldplicht datalekken is verder geïmplementeerd en er wordt continu gewerkt aan de interne bewustwording bij alle medewerkers binnen de gemeentelijke organisatie. Ook zijn er enkele zaken geregeld die voortvloeien uit de AVG, zoals het aanstellen van een Functionaris Gegevensbescherming en het opstellen en bijhouden van een register van verwerkingen.

Mogelijke, niet verzekerde, financiële schade is uitermate moeilijk in te schatten en kan zeer divers zijn, afhankelijk van het optredende risico en het tijdsverloop. Daarom richten wij ons vooral op preventieve acties en hangen wij aan dit risico op dit moment geen weerstandvermogen.

Gegarandeerde geldleningen

De gemeente staat garant voor de betaling van rente en aflossing over een aantal door derden aangegane geldleningen. Daarbij is een onderscheid te maken tussen garantstellingen aan woningcorporaties op basis van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) en overige garantstellingen.

Voor geldleningen onder het regime van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw geldt dat bij problemen eerst het WSW aangesproken wordt en pas als deze niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, staan Rijk en gemeenten ieder voor 50% garant. Het totaalbedrag waarvoor onze gemeente onder het regime van het WSW een afgeleide garantstelling heeft afgegeven bedroeg per 31 december 2018 € 14,028 miljoen. In 2019 is een nieuwe lening afgesloten onder WSW-garantstelling van € 11 miljoen, zodat het totaal aan gegarandeerde leningen uitkomt op € 25 miljoen. De achtervangpositie van onze gemeente ligt daarmee in verhouding tot het woningbezit op hetzelfde niveau als dat van de andere gemeenten in het werkgebied van Woningstichting De Zaligheden. Qua risico's is de verhouding van de totale schuldbestand van De Zaligheden ten opzichte van de waarde van de bezittingen ook van belang. De Woningstichting heeft een schuldenlast van € 182 miljoen met bezittingen ter waarde van € 495 miljoen.

Wij hebben geen signalen, die zouden kunnen duiden op een concreet risico dat wij binnen afzienbare termijn aangesproken worden op onze waarborgverplichtingen.

Er is geen sprake meer van overige garantstellingen. De gemeente is terughoudend in het afgeven van garanties. In het kader van het WSW is de verhouding tussen afgegeven garanties in relatie tot de waarde van het daar tegenover staande woningbezit nog dermate gunstig, dat de risico's in de praktijk erg klein zijn.

Claims Attero i.v.m. aanbod brandbaar huishoudelijk afval

De gewesten in de provincie Noord-Brabant hebben met Attero Zuid B.V. aanbiedingscontracten afgesloten die liepen tot 1 februari 2017 voor wat betreft het brandbaar huishoudelijk restafval. Attero dient aan de verwerker een minimale hoeveelheid restafval van 510 kiloton aan te leveren. Vanaf 2011 is deze hoeveelheid niet meer in totaal aangeleverd door de gewesten. Attero was van mening dat zij daarom naheffingsfacturen kon sturen aan de gewesten op basis van een garantie voor de verwerker van het afval, Afvalverbranding Zuid-Nederland B.V. ('AZN'). Begin 2015 heeft Attero een

arbitragezaak aangespannen tegen de gewesten, omdat de gewesten de facturen voor de naheffing over de jaren 2011 tot en met 2014 niet hebben betaald.

Na diverse procedures is uiteindelijk op 27 juni 2017 door het Gerechtshof te Den Haag uitspraak gedaan, inhoudende dat alle vorderingen van Attero zijn afgewezen. Attero is niet in cassatie gegaan tegen die uitspraak, zodat het vonnis definitief is.

Ook over het jaar 2015 heeft Attero weer een claim ingediend. Ook hiervoor is een arbitrageaanvraag ingediend. Het arbitrage instituut heeft in een tussenvonnissen in het nadeel van de Brabantse gewesten besloten. Op 12 januari 2018 heeft een tweede arbitragezitting plaatsgevonden, waarvoor partijen de nodige schriftelijke stukken hebben ingediend. De arbiters hebben het tussenvonnissen bekrachtigd. Ook in een tweede tussenvonnissen op 28 maart 2018 is de voor de gewesten ongunstige beslissing in stand gebleven en is bepaald dat er een nieuwe zitting moet komen in het kader van de berekening van de hoogte van de vordering van Attero.

Inmiddels is er vonnis geweest, maar dat wordt bestudeerd om te bezien welke maatregelen daarop moeten volgen.

Het risico dat de gewesten uiteindelijk een naheffing moeten betalen, is dus nog niet geweken. Hoe de verdeling van de claim over de gewesten en vervolgens over de verschillende gemeenten uit gaat pakken, moet daarna nog worden bepaald. Het mag duidelijk zijn dat onze gemeente slechts een heel beperkt aandeel heeft in het geheel van afvalverbranding over meerdere Brabantse gewesten, zodat ons aandeel in de claim nooit hoger kan zijn dan enkele tienduizenden euro's.

Vooralsnog sluiten wij aan bij de uitkomst van de zaak over de jaren 2011 t/m 2014 en gaan wij er dus van uit dat geen risicovermogen hoeft te worden aangehouden voor deze kwestie.

Sociaal domein

Voor de uitvoering van de Jeugdzorg en de Wmo (begeleiding) zijn de uitkeringen van het Rijk op basis van de circulaire van het gemeentefonds een gegeven. Op de ontwikkeling van de kosten van met name Jeugdzorg is de invloed van de gemeenten niet altijd voldoende groot. Hoewel er zowel vanuit het Loket van A tot Z als vanuit het CJG+ een sterke inzet is op preventie van (dure) zorgkosten, is dat niet altijd door de gemeente te beïnvloeden. Vanuit bijvoorbeeld huisartsen en rechtbanken is er een zelfstandige verwijzbevoegdheid van jeugdigen naar zorgaanbieders. Hoewel het de voorkeur heeft om alle zorgvragen via het CJG+ te laten verlopen, is dat in de praktijk soms anders, ondanks het feit dat de contacten met huisartsen en andere partijen zo goed mogelijk onderhouden worden (inmiddels voor alle partijen gereguleerd en vereenvoudigd door digitale uitwisseling).

Ook de min of meer toevallige noodzaak van een of meer dure zorgtrajecten kan een grote invloed hebben op het kostenpatroon. Er is dan ook sprake van een open-eind systeem, waaraan in de kostensfeer risico's zijn verbonden. Wij ramen 50% kans op € 250.000 aan extra kosten.

Binnen de algemene uitkering uit het gemeentefonds is inmiddels tot en met 2021 voorzien in extra gelden ten behoeve van Jeugdzorg. Of die middelen structureel worden is op dit moment onduidelijk.

Claims intensieve dierhouderij

Rondom de intensieve dierhouderij spelen al geruime tijd tal van ontwikkelingen, welke doorwerken in regelgeving vanuit de landelijke en provinciale overheid, maar ook in gemeentelijk beleid, zoals omgevingsvisie, bestemmingsplannen en dergelijke. Al deze ontwikkelingen kunnen wellicht beperkingen inhouden voor de ontwikkeling van een aantal bedrijven in die sector. Daarbij zullen sommige ondernemers zich benadeeld voelen door de nieuwe regelgeving en proberen dat nadeel gecompenseerd te krijgen door daartoe claims in te dienen. Het is op dit moment geenszins in te schatten wat de slagingskans voor dat soort claims zal zijn en om hoeveel gevallen het zou kunnen gaan. Desalniettemin moeten we rekening houden met de kosten van afhandeling van eventuele claims en bestaat altijd het risico dat claims toegewezen worden.

Vooralsnog maken wij een inschatting van 50% kans op € 100.000 aan afhandelingskosten en 25% kans op € 1,5 miljoen aan claims, derhalve in totaal een risico van € 425.000.

Strafrechtelijke verantwoordelijkheid onderhoud wegen

Recente jurisprudentie maakt duidelijk dat overheden in bepaalde omstandigheden strafrechtelijk verantwoordelijk zijn voor gebrekkig onderhoud aan wegen c.q. openbaar gebied (bijvoorbeeld als de gemeente bewust nalaat om voldoende onderhoud te plegen of anderszins maatregelen te nemen ter voorkoming van ongevallen). Aangezien wij een recente update van het wegenbeleid en -beheer hebben vastgesteld en de noodzakelijke budgetten daarop ook zijn afgestemd, gaan wij er van uit dat

het risico in deze dermate laag moet worden ingeschat, dat daar geen weerstandsvermogen voor hoeft te worden aangehouden.

Voorzieningen

De voorzieningen worden bij de opstelling van de jaarrekening herrekend op basis van de dan bekende, meest recente informatie. Dat zijn echter altijd momentopnamen, zodat er altijd een risico bestaat dat voorzieningen onvoldoende hoog zijn. De onzekerheid over het al dan niet toereikend zijn van voorzieningen kan toe- of afnemen door tijdsverloop of door de aard van de voorziening. De voorzieningen voor wegen en gebouwen en riolering worden eens in de 4 à 5 jaar geactualiseerd. Voor wegen en riolering is dat recent gebeurd. De actualisering van de onderhoudsvoorziening gebouwen wordt in 2019 afgerond. De daaruit voortvloeiende structurele lasten zijn in deze begroting geraamd.

Voorzieningen voor wachtgeld- en Appa-verplichtingen worden jaarlijks geactualiseerd voorafgaand aan de samenstelling van de jaarrekening. De voorziening wachtgeld is gebaseerd op inschattingen ten aanzien van met name de duur van de wachtgeldverplichting. Die duur is meestal redelijk nauwkeurig te bepalen, maar kan onzeker worden als zich zaken voordoen als arbeidsongeschiktheid tijdens de wachtgeldperiode. Daardoor kan de wachtgeldverplichting langer doorlopen, terwijl de tijd dan moeilijk in te schatten is.

Omdat alle voorzieningen op basis van de meest recente gegevens zijn berekend, achten wij het niet nodig om hiervoor een aanvullend risicokapitaal aan te houden.

3.3.4. Resumé risicobedragen

Samenvatting beschreven risico (Bedragen in €)	Benodigde weerstand
Grondexploitatie	1.678.000
Intergemeentelijke samenwerking	650.000
Sociaal domein	125.000
Intensieve dierhouderij	425.000
Totaal	2.878.000

Geconcludeerd kan worden dat de aanwezige algemene reserve (per 31-12-2018 € 9,7 miljoen) ruim voldoende is om de geconstateerde risico's af te dekken.

3.3.5. Kengetallen

Op basis van artikel 11 van het Bbv dient de begroting en ook de jaarrekening in de risicoparagraaf een tabel met een aantal kengetallen te bevatten. De volgende cijfers kunnen gegeven worden:

Kengetallen	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Solvabiliteit	34,1%	33,6%	33,4%	33,8%
Netto schuldquote	50,9%	59,3%	56,8%	58,8%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	50,9%	59,4%	56,8%	58,8%
Grondexploitatie	29,6%	34,2%	30,9%	29,3%
Structurele exploitatieruimte	-2,0%	-1,2%	-0,1%	1,2%
Belastingdruk	98,42%	98,42%	98,42%	98,42%

Enige uitleg over de betekenis van deze kengetallen is nodig.

De netto schuldquote en de netto schuldquote, gecorrigeerd voor verstrekte leningen, weerspiegelen het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten op de exploitatie. Omdat onze gemeente nauwelijks gelden heeft uitgeleend, zijn de beide percentages nagenoeg gelijk.

De solvabiliteit geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Een hoge schuld hoeft bijvoorbeeld geen probleem te zijn als er ook sprake is van veel eigen vermogen. De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen. De score op dit onderdeel is als voldoende aan te merken.

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond in exploitatie) is ten opzichte van de totale geraamde baten.

De structurele exploitatieruimte geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken (begrotingsoverschot).

Het kengetal belastingcapaciteit geeft inzicht in de gemeentelijke woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Hierbij zijn de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden met eigen woning leidend. Onze gemeente heeft ten opzichte van het landelijke gemiddelde nog iets ruimte om belastingopbrengsten te vermeerderen.

Als we de kengetallen bezien, dan valt op dat vooral de score voor solvabiliteit is verbeterd. Dat was al zo na de jaarrekening 2018 als gevolg van een toegenomen reservepositie.

Het totaalbeeld van de financiële kengetallen laat een duidelijke verbetering zien. Onze grondpositie is nog altijd aan de hoge kant. Pas na verdere realisatie van de plannen Kleine Hoeven en Hart van Reusel zijn daar grote veranderingen in te verwachten, afhankelijk van de vraag of eventueel nieuwe grondexploitaties zullen worden gestart.